

Utbildningsinspektion i Bringåsen och Häggenås skolor

Förskoleklass

Grundskola årskurs 1–5

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bringåsen och Häggenås skolor den 19–20 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. I granskningen behandlas även skolans arbete med att främja elevernas lärande, kunskapsuppdraget, och att överföra grundläggande värden, demokratiuppdraget. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet.

Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om cirka tre år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I skolorna intervjuades rektorn, elever i årskurs 5 och de flesta av personalen. Inspektörerna besökte även lektioner. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolorna

Bringåsen skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	15
Förskoleklass	0
Grundskola	42

Häggenås skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	30
Grundskola	68

Bringåsen skola ligger cirka två mil öster om Östersund och avståndet mellan Bringåsen och Häggenås är två och en halv mil. I båda skolorna ingår förskoleklass och årskurserna 1–5. Innevarande läsår är endast någon enstaka elev inskriven i förskoleklassen. I Bringåsen skola är klasserna åldersintegrerade i två grupper, årskurserna 1–3 samt årskurserna 4–5. I Häggenås skola utgör grupperna årskurserna 1–2, 3–4 samt 4–5.

Häggenås skola har en profil som är miljö och hälsa, uteundervisning med inriktning på ett ekologiskt miljötänkande och hälsofostran. Profilen för Bringåsen skola är äventyrs- och utomhuspedagogik samt tillgång till en skolskog.

Helhetsbedömning

Kunskaper

Enligt den senaste kvalitetsredovisningen kan eleverna vid Bringåsen och Häggenås skolor läsåret 2005/06 läsa tillfredsställande när årskurs 3 påbörjas. Enligt uppgift visar diagnoserna i läsning att resultaten förbättrats sedan föregående år och att de flesta eleverna kan läsa redan i årskurs 1. Vidare visar resultaten på de nationella proven i årskurs 5 år 2006 att 74 procent (Häggenås skola) respektive 80 procent (Bringåsen skola) av eleverna når målen i nationella provet i svenska. I det nationella provet i engelska uppnår samtliga elever målen vid Bringåsen skola. Det är dock vanskligt att dra några slutsatser om dessa resultat då elevantalet är lågt i årskurs 5 på båda skolorna. Skolorna använder diagnoser i årskurserna 2 och 5, mattecirkeln och läsutvecklingsschema.

Tabell 1: Andel elever i årskurs 5 år 2006 som uppnår målen i de nationella proven i svenska, engelska och matematik. Andelen i procent.

	Uppnår målen i årskurs 5	
	Bringåsen skola	Häggenås skola
Svenska	80	74
Engelska	100	74
Matematik	80	84

Källa: Skolans kvalitetsredovisning

Skolornas dokumentation när det gäller de yngre elevernas kunskapsutveckling bör förbättras. Dokumentationen koncentreras till engelska, matematik och svenska. Skolornas lärare anser sig dock ha god kännedom om elevernas utveckling i övriga ämnen, men dokumentationen är inte systematiserad och skolorna saknar en övergripande utvärdering och uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen.

Det är enligt inspektörerna svårt att utläsa grundskolans samtliga ämnen på skolornas scheman. Exempelvis finns inte ämnena musik, teknik, elevens val och hem- och konsumentkunskap utlagda. Vidare används det äldre begreppet orienteringsämnen, som idag är naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. Skolorna samarbetar med en tredje skola, Treälvsskolan, som tar emot eleverna från Bringåsen och Häggenås i årskurs 6. Samarbetet har nyligen påbörjats och enligt uppgift finns en gemensam timplan för grundskolans ämnen med fördelning av antalet timmar i de olika årskurserna. Inspektörerna kan dock konstatera att personalen på skolorna inte känner till den gemensamma timplanen. Skolorna måste på ett tydligare sätt garantera att eleverna verkligen får sin garanterade tid i ovan nämnda ämnen.

Eleverna har individuella utvecklingsplaner som tas fram i samverkan med vårdnadshavarna vid utvecklingssamtal. Av inspektionen framkommer att dessa planer bör utvecklas. Inspektörerna vill också uppmärksamma skolorna på skillnaden mellan åtgärdsprogram och individuell utvecklingsplan. Den individuella utvecklingsplanen ersätter inte åtgärdsprogrammet och ska upprättas i anslutning till utvecklingssamtalet. Elevens utvecklingsplan ska vara framåtsyftande och bland annat beskriva de insatser som skolan ska göra för att bidra till att eleven når målen i planen. Åtgärdsprogram ska upprättas när en elev behöver särskilt stöd.

Inspektionen visar att eleverna i båda skolorna har inflytande över och görs delaktiga i undervisningen genom att bland annat föra planeringsböcker. De är även delaktiga i hur de kan genomföra sina uppgifter i skolarbetet. I skolornas profiler som innefattar miljö, hälsa och skolskogen med utomhuspedagogik stimuleras elevernas delaktighet. Vidare framkommer att föräldrarna är delaktiga i skolans verksamhet och i elevernas utveckling genom att föräldraråd finns på båda skolorna. Planeringsböcker och veckobrev delges också till föräldrarna.

Rektorn har kännedom om elevvårdsarbetet och tar ansvar för att stödåtgärder sätts in för berörda elever. Skolorna har rutiner för att uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd. Av den senaste kvalitetsredovisningen framgår att åtgärdsprogram upprättats samt att specialpedagogisk hjälp satts in för elever som inte klarat de nationella ämnesproven för årskurs 5.

Skolorna uppger att de har en brist på egna datorer där egna programvaror kan läggas in och att tillgängligheten till kommunens skoldatasystem "tunna klienter" är besvärlig och begränsad vid båda skolorna.

Normer och värden

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

På skolorna finns elevhälsoplan, handlingsplan mot våld och hot samt handlingsplan mot kränkande behandling och mobbning. Inspektörerna bedömer dock att det inte finns en färdigställd likabehandlingsplan utarbetad i enlighet med författningarna.

Inspektörerna bedömer att värdegrundsarbetet är väl förankrat i skolornas arbete. I mentorskapet ingår bland annat att skapa plats för gemensamma tankar och samtal kring värdegrundsfrågor. Dock framkommer att det har förekommit ett hårt språkbruk bland eleverna framför allt i Häggenås skola. Intervjuer bekräftar dock att skolorna arbetar aktivt för att förhindra mobbning och kränkande behandling. Häggenås skola är en så kallad Friends-skola, vilket innebär att skolan arbetar med förebyggande insatser som elever deltar i. Inspektörerna bedömer att elevers språkbruk vid båda skolorna bör förbättras.

Skolorna har inga färdigställda övergripande ordningsregler. Detta bedömer inspektörerna som en brist. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 juli 2006 införts förändringar i skolformsförordningarna när det gäller ordningsregler i skolan. Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att ordningsreglerna utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Det är viktigt att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommelser som görs.

Ledning och kvalitetsarbete

Inspektionen visar att personalen vid skolorna överlag har utbildning för den verksamhet de bedriver. Det finns dock personal som undervisar i ämnen som de inte har utbildning i. Häggenås skola har vid inspektionstillfället ingen lärare i ämnet musik. Det är därför angeläget att skolan snarast anställer en musiklärare. Personalens kompetensutveckling har i huvudsak ägnats åt värdegrundsarbetet och att höja personalens specialpedagogiska kompetens.

Av inspektionen framkommer att rektorn tydligare bör ta det pedagogiska ledningsansvaret. Enligt uppgift har rektorn ett stort geografiskt område och ansvar för cirka 40 anställda. Verksamheterna som rektorn ansvarar för är förskola, skolbarnsomsorg och grundskola. Inspektörerna får en bild av att det är respektive skolas arbetslag som oftast driver frågorna och att skolledningen bör bli bättre på att driva pedagogiska frågor och att fatta beslut. Detta för att stärka rektorn i rollen som pedagogisk ledare.

Enligt uppgift pågår ett arbete med att revidera skolornas arbetsplaner. Skolorna har utarbetat en gemensam kvalitetsredovisning för år 2006. Inspektörerna bedömer dock att den inte fullt ut motsvarar författningarnas krav. Den bör tydligare innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen förverkligats och även en redogörelse för vilka åtgärder skolorna avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Redovisningen kan också bli mer tydligt kopplad till skolornas arbetsplaner.

Brister som måste åtgärdas och förbättringsbehov

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas:

- Skolorna gör ingen systematisk uppföljning, utvärdering och analys av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolorna har inte utarbetat övergripande ordningsregler (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).
- Skolornas kvalitetsredovisning motsvarar inte förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör arbeta för en tydligare koppling mellan arbetsplan och kvalitetsredovisning.
- Skolorna bör utveckla de individuella utvecklingsplanerna.
- Skolorna bör i högre grad diskutera och samverka kring utvärdering och bedömning, både när det gäller de nationella ämnesproven och tolkningen av kursplaner.
- Rektorn bör ta ett tydligare ledningsansvar för den pedagogiska verksamheten.
- Skolorna bör se över timplanen så att elevernas garanterade undervisningstid säkerställs i ämnena elevens val, hem- och konsumentkunskap, teknik och musik för de fem första grundskoleåren.
- Elevers språkbruk vid båda skolorna bör förbättras.

Bedömningar

Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Inspektörerna granskar om utbildningen ger kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Vidare granskas vilka förutsättningar kommun och skola ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inspektionen bedömer här Resultat på nationella prov Differenser mellan klasser/-skolor Könsrelaterade skillnader	Bedömning Inom området kunskapsresultat satsar skolorna på tidig läsinlärning och når överlag bra resultat. Däremot är det vanskligt att bedöma elevernas resultat i de nationella ämnesproven i årskurs 5 då elevantalet är lågt. Häggenås skola har sämre resultat än Bringåsen skola när det gäller elevers resultat på de nationella ämnesproven 2006.
---	--

1.2 Genomförande av utbildningen

Inspektionen bedömer här Utgångspunkt i uppdraget Utrymme för olika kunskapsformer Elevernas ansvar och inflytande Samverkan	Bedömning Inom området genomförandet av utbildningen strävar skolorna efter att utveckla de demokratiska arbetsformerna. På båda skolorna ges eleverna möjlighet att vara delaktiga i planeringen av arbetet. Skolorna bör förbättra sin samverkan med mottagande skola för eleverna i årskurs 6 när det gäller timplanen.
---	--

1.3 Anpassning av verksamheten och särskilt stöd

Inspektionen bedömer här Individanpassning av lärandet Särskilt stöd och åtgärdsprogram	Bedömning Skolorna lever upp till författningarnas krav när det gäller anpassning av verksamheten och särskilt stöd.
--	--

1.4 Kunskapsuppföljning och kommunikation av resultat

Inspektionen bedömer här Uppföljning av elevers kunskaper Kommunikation av resultat	Bedömning Inom kunskapsuppföljning och kommunikation av resultat bör insatser vidtas avseende: Kunskapsuppföljning Enligt läroplanen ska lärarna utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas mål. Kunskapsutvecklingen ska följas upp i samtliga ämnen. Skolan ska också systematiskt följa upp och analysera de samlade kunskapsresultaten. Med stöd av kunskapsuppföljningen ska individanpassning av undervisningen göras. Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen. Kommunikation av resultat Elevers individuella utvecklingsplan ska vara framåtsyftande och bland annat beskriva de insatser som skolan ska vidta för att bidra till att eleven når målen i planen. Skolorna bör ytterligare utveckla de individuella utvecklingsplanerna.
---	--

1.5 Bedömning och betygssättning

Inspektionen bedömer här Allsidig och kvalitetssäkrad bedömning	Bedömning Inom bedömning och betygssättning finns behov av insatser avseende: Allsidig och kvalitetssäkrad bedömning Enligt läroplanen ska lärarna göra en allsidig bedömning av elevernas kunskaper och samverka och göra jämförelser såväl inom skolan som med andra skolor. Skolorna bör i högre grad diskutera och samverka kring utvärdering och bedömning, både när det gäller de nationella ämnesproven och tolkningen av kursplaner.
---	--

Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att hos eleverna utveckla normer och värden i enlighet med styrdokumenten för vårt skolväsende.

Enligt skollagen ska utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskanande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna ska utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna ska också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden och eleverna ska kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inspektionen bedömer här Studiemiljö och arbetsro Värdegrundsarbetet Ordningsregler Likabehandlingsplan	Bedömning Inom normer och värden i studiemiljö och samvaro måste skolorna vidta åtgärder avseende: Ordningsregler Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att ordningsreglerna utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Skolorna har inga övergripande ordningsregler som är utarbetade av lärare och elever tillsammans. Likabehandlingsplan Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen utser se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. På skolorna finns elevhälsoplan, handlingsplan mot våld och hot samt handlingsplan mot kränkande behandling och mobbning som underlag för arbetet med att ta fram likabehandlingsplaner. Skolornas likabehandlingsplaner är inte färdigställda. Språkbruket Elevers språkbruk vid båda skolorna bör förbättras.
---	---

Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas verksamhetens ledning och personal och om kommunen och skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur kommunens och skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inspektionen bedömer här Personalens utbildning Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen Personalens kompetensutveckling.	Bedömning Skolorna har överlag utbildad personal. Det finns ett fåtal bland personalen som undervisar i ämnen de inte har utbildning i. Häggenås skola bör påskynda sitt arbete med att anställa en musiklärare.
--	---

3.2 Rektors ansvar

Inspektionen bedömer här Rektors förtrogenhet Rektors ansvar för verksamhetens utveckling mot de nationella målen Rektors beslutsfattande	Bedömning Skolan lever upp till författningarnas krav. Dock bör insatser vidtas avseende: Rektors förtrogenhet och beslutsfattande I läroplanen anges att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen och skollagen anger att det är rektorns ansvar att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn bör ta ett tydligare ledningsansvar, driva pedagogiska frågor och bli mer förtrogen med den dagliga verksamheten i båda skolorna.
---	--

3.3 Tillgång till utbildning

Inspektionen bedömer här Skolplikt och tillgång till utbildningsplats Undervisningstid Valmöjligheter Studie - och yrkesorientering Lokaler och läromedel Avgiftsfri utbildning	Bedömning I följande fall bör skolorna vidta åtgärder: Undervisningstid Utbildningstidens omfattning i grundskolan ska uppgå till sammanlagt 6 665 timmar. Bringåsen och Häggenås skolor bör samordna sin timplan med mottagande 6–9 skola för att försäkra sig om att eleverna får ut sin garanterade undervisningstid. Skolorna bör se över timplanen så att elevernas garanterade undervisningstid i ämnena elevens val, hem- och konsumentkunskap, teknik och musik säkerställs.
--	---

3.4 Kvalitetsarbete

Inspektionen bedömer här Systematiskt kvalitetsarbete Kvalitetsredovisning	Bedömning Inom området måste insatser vidtas avseende: Kvalitetsredovisning Enligt författningarna ska skolans kvalitetsredovisning redovisa verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse. Den ska också innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I Bringåsen och Häggenås skolors kvalitetsredovisning framgår inte detta tydligt och därför måste detta åtgärdas. Skolorna håller på att revidera sina arbetsplaner och bör i högre grad koppla ihop arbetsplanen med skolans kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning.
---	--

Datum Ort
2007-09-27 Umeå

Pererik Hagberg
Sten Svanholm